

УРОКЪТ ПО РОДОЛЮБИЕ ПРОДЪЛЖАВА ЗА КНИГИТЕ НА ЕМИЛ ШЕКЕРДЖИЙСКИ

Емил Шекерджийски. (2012). *Левски за себе си*. София: Изд. център „Шалом“. ISBN 978-954-8200-32-5

Емил Шекерджийски. (2012). *Дума, дадена на свободата*. София: Изд. център „Шалом“. ISBN 978-954-723-090-3

Елена Алекова

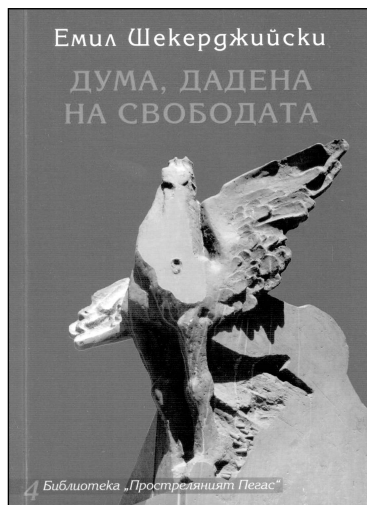
Народно читалище „Д-р Петър Берон – 1926 г.“

Миналата година Народно читалище „Емил Шекерджийски – 1919 г.“ чества 100-годишнината от рождението на своя патрон. Във връзка с това преиздаде книгата му „Левски за себе си“ (фототипно издание), както и събра в един том – „Дума, дадена на свободата“ – негови публицистически творби.

Ефектът от издаването на двете книги, поне за мен, е неочакван! Докато четях книгите и си спомнях живота и делото на двамата борци – единият за национална свобода, а другият за свобода социална; единият срещу турското робство, другият срещу хитлерофашизма, новото робство на XX век, – неотлъчно в съзнанието ми просветваше мисълта за единството на историята, за трагизма и величието на подвига, за смисъла на саможертвата в името на народното добруване:

„Аз съм посветил себе си на отечеството си още от 61 год., да му служа до смърт и да работя по народната воля“ – пише Левски в писмо от 25 август 1872 г. до Анастас П. Хинов (Шекерджийски, 2012b: 77).

„Има ли на света нещо по-добро от това, да се бориш за свободата на своя народ? Има ли по-велико – да умреш за него, ако се наложи?“ – пише в „Апел до българската младеж“ през юли 1944 г. Емил Шекерджийски (Шекерджийски, 2012a: 58).

И думите им се изпълниха. Единият стана курбан за отечеството и народа си на 37 години. Другият – на 32...

Днес, 140 години от обесването на Левски и 69 години от гибелта на Емил Шекерджийски, нима нямаме нужда – повече от всичко – от такива чисти и смели сърца, които да посветят себе си на отечество и народ? Колцина са тези днес, които се издигат над себе си и своето, за да утешат плачещите, за да подкрепят съкрушените, за да освободят угнетените, за да избавят тези, които страдат?

Времето и днес търси своите апостоли. Времето и днес чака своите посветени. Времето днес и ще ги роди. Въпреки превратностите. Въпреки „новите прочити“ и интерпретации на историята. Въпреки нихилизма към народните дела. Въпреки всичко! Защото в историята нищо не остава незавършено. Защото на всяко действие има противодействие. Защото естеството не търпи празнота. Или както го е казал Апостола:

„Времето е в нас и ние сме във времето. То нас обръща и ние него обръщаме.“ (Шекерджийски, 2012b: 86)

От нашия избор зависи нашият живот. Защото можем да се примирим с времето, което ни прави жертви. Но можем и да го обърнем, да бъдем негови строители.

Това е то, единството на историята! Тече времето. Изтича в безкрайността. С него нещо от живота си отива. Едни хора сменят други хора. Едни идеи бързат да отменят други идеи. Едни сънища изблъскват други сънища. И същевременно нещо остава едно и също. Десетте Божии заповеди са неотменен императив на живота от древността до днес. И ще пребъдат. И покрай тях борбата между добро и зло не свършва. Като всяко време налага своята борба.

Днес се намериха българи, които да отричат турското робство, назовавайки го „османско присъствие“, и окачествиха борбата на народа ни за свобода като най-обикновен тероризъм. И макар да се поскриха на тъмно, стреснати от обществената реакция, те продължават да работят в тази посока. Расте броят на джамии у нас ведно с амбициите на съседите ни за реабилитиране и възраждане на Османската империя (като дух, но и като материя). Днес също така се намериха хора, които да обезсмислят Съпротивата, отпора срещу най-голямото зло на XX век в Европа – фашизма, и дори да възраждат фашистките идеи.

Къде е днес мястото на чистото и смелото сърце? Мястото на чистото и смелото сърце е там, където е отечеството. Там, където е народът. Там, където е доброто. Там, където е правдата. Чистото и смелото сърце търси, намира и изявява истината за историята и за времето, в което живее. Истината, която разбива на пух прах и най-екзотичните „нови прочити“ и интерпретации. Истината, която го прави свободен. Чистото и смелото сърце се обрича и врича на свободата, изпълнявайки заветите на предците:

„Аз съм се обещал на отечеството като жертва за освобождението, а не да бъда кой знае какъв“ – пише Левски, революционерът, в писмо от март 1871 г. до войводата Филип Тотю (Шекерджийски, 2012b: 35).

„При всички случаи искам да служа честно на народа си“ – изповядва Емил Шекерджийски, антифашистът, десетилетия по-късно (Шекерджийски, 2012а: 4 корица).

Да, чистото и смелото сърце винаги е избирало и избира свободата. Но не свободата да прави и говори каквото си иска, известна още като всепозволеност. А свободата в доброто. Свободата в градивното. Свободата в сговора и вишегласието. Свободата в съвършенството и хармонията.

„Днешният век е век на свободата и равноправността на всичките народности – пише за своето време Левски. – Днес всякой притеснен и потъпкан, всякой, комуто робските синджюри тежат на врата и който носи жалостното и срамното име роб, напънал е всичките си сили – и нравствени, и физически, и търси случай да отърси от себе си, под какъвто начин и да било, робското тегло, да разкъса робските вериги и да отстрани от себе си далече името роб. Иска свободно да живее и да се наслаждава с природата Божия, иска да бъде човек.“ (Шекерджийски, 2012b: 42)

И Емил Шекерджийски, десетилетия по-късно, докато размишлява над „Престъпление и наказание“ на Достоевски:

„Свободата различно се разбира от всеки, но в нея има елементи на трайност, които никой не може да отрече – това е стремежът в човека да се развива духовно, да върши добри дела. Защото невинаги злото, като антитеза на понятието свобода, е решаващо в човешките постъпки. Защото волята на всяка личност е строго детерминирана от социалните, икономическите и космическите условия – и всеки, който извърши противообществено деяние, е длъжен да отговаря.“ (Шекерджийски, 2012а: 71)

Времето утвърждава славата на героите, прави ги вечни. И пак времето ражда онези, които ги отричат, правейки своите „нови прочити“ и интерпретации. Най-благодатно за историческите мистификации е времето, когато вече живите свидетели са си отишли и си отиват свидетелите на живите свидетели. Такова е днешното време спрямо времето на Левски.

И така, случи ми се наскоро да прочета в едно книжле за Балканските войни, написано в тона на тези, които хулят България и отричат всичко българско, всичко хубаво у българина, следните думи за Апостола:

„Конвоират го от Къкрина до София. Конвойт е с пушки и то без патрони. Не се ли намери един българин да го освободи? Не се ли намери един българин, който да го погребее по християнски? Явно Левски не е бил толкова популярен сред сънародниците ни, явно чужди са били акциите на Левски.“ (Реджепов, 2012: 45)

И думите на Емил Шекерджийски в предговора му към книгата „Левски за себе си“:

„В първо време нашата интелигенция имаше слаба връзка с делото и мисълта на Левски. Тя го малко познаваше. Левски обаче работи сред народа. И

сред народа се носят легендите за подвига, делото и голготата на Левски. Българският народ запази своя син герой и днес настоятелно иска да разгърнем голямото дело, големите идеи на големия революционер.“ (Шекерджийски, 2012b: 6 – 7)

Разбирате ли сега колко е важно, че през 1938 г., малко след навършването на 100-годишнината от рождението на Апостола, Емил Шекерджийски създава и издава книгата „Левски за себе си“! Защото тогава все още са били живи онези, които са знаели за Левски от първа ръка – от спомените на свои близки и приятели и ако в нещо е грешал, са могли да го опровергават. Това не се е случило. А то значи, че думите му са истинни и можем да им вярваме.

Колкото и да обясняваш на днешните поколения как и при какви условия Левски е изграждал своята система от вътрешни революционни комитети; че членовете не са се познавали един друг освен най-близките; че всичко е било тайно, нелегално и пр., те, израсналите с Фейсбук, способните да направят истинска (а не виртуална!) революция дори само чрез интернет, трудно възприемат, че е възможно подобно „новинарско затъмнение“, както се е случило със залавянето, съденето и обесването на Васил Левски. Но когато днешните поколения четат свидетелствата на очевидците, когато се запознават с книгата като книгата „Левски за себе си“, те няма как да не повярват. От тези книги все още появява героиката на епохата на националноосвободителните ни борби, защото свидетелстват за случилото се, а не го интерпретират. Ето например как едни малко познати думи на Левски, публикувани във в. „Народност“ в отговор на дописка във в. „Дунавска зора“, които Емил Шекерджийски е включил в книгата си, открояват двете крила в българското национално-революционно движение през 60-те години на XIX век:

„...речената дописка говори, че тъй като нашите прадеди изгубили свободата в бял ден, то и българският народ сега не трябва да се бори, но явно, без да го е от някого грижа, да работи в бял ден за постигане свободата си.

Според тази идея на речената дописка българският народ трябва явно в бял ден с параходите на австрийската плавателна компания да си докара оръжия и друго, което е потребно за един бой. Всичко това явно в бял ден да го извади пред турските скели, да заплати приличното мито на турското правителство. После българите да си поделят оръжието и да излязат в русенското поле и да направят едно добро военно упражнение с иглените пушки и витите топове, па тогава да станат, да изгонят турците, и тогава България ще стане свободна и независима?!?!

Наистина това би твърде лесно станало, но по-напред речената дописка нека бъде добра и да върже всичките турци, па не само турците, но и немците, защото в настояще време немците са по турци и от самите турци.

Па ако речената дописка има някоя шапка невидимка, с която българският народ да похлути главата си, щото никой да го не вижда какво прави,

тогава пак просим прошка“. (Шекерджийски, 2012b: 27 – 28)

Истинността, която книгата на Емил Шекерджийски „Левски за себе си“ излъчва, идва не само от естествената наклонност на чистото и смелото сърце към правдата, а и защото авторът, обричайки се на борбата, е откривал себе си в него, своя кумир и учител. През съдбата на Апостола той е предчувствал своята съдба. Нещо повече. Свързвала ги е и общата мечта за България:

„Всичките народи в нея – пише Левски до Ганчо Митов от Карлово – ще живеят под едни чисти и свети закони, както е дадено от Бога да живее човекът. И за турчина, и за евреина и пр. каквито и са, за всичките ще да е еднакво, само ако припознават законите наравно с българина. Така ще е в нашата България!... Ние не гоним турския народ, нито вярата му, а царя и неговите закони, с една дума, турското правителство, което варварски владее не само нас, но и самия турчин.

В Българско не ще има цар, а „Народно управление“ и „всекому своето“. Всеки ще служи според вярата си и ще се съди законно както българина, така и турчина и пр. Свобода и чиста република.“ (Шекерджийски, 2012b: 44)

Със смъртта на героите започва тяхното безсмъртие. Обесването на Васил Левски на 19 февруари 1873 г. бе предвестник за възкресението на България – освобождението ѝ от турско робство. Кръвта на Емил Шекерджийски, която фашистите проляха на 3 август 1944 г. край Кюстендил, изтече в темелите на България. И ги уякчи. Няма сила, която да унищожи страна, в чиито основи са вградени душите и костите на най-свидните ѝ синове. Това е урокът по родолюбие, който непрестанно ни предават с живота и подвига си героите.

ЛИТЕРАТУРА

- Шекерджийски, Емил. (2012). *Дума, дадена на свободата*. София: Изд. „Никола Вапцаров“, Народно читалище „Емил Шекерджийски – 1919 г.“, ИК „Тип-топ прес“.
- Шекерджийски, Емил. (2012). *Левски за себе си*. Фототипно издание. София: Изд. „Шалом“ и НЧ „Емил Шекерджиаски – 1919 г.“
- Реджепов, Имен. (2012). *Балканските войни в Родопите 1912 – 1913*. Смолян: Европейски институт „Помак“.

PATRIOTIC PAGES OF BULGARIAN HISTORY IN EMIL SHEKERDZHYISKY'S BOOKS

Elena Alekova, PhD

✉ National Cultural Center „Dr Petar Beron – 1926“
109 Vitosha Blvd
1408 Sofia, Bulgaria
Email: eleale@abv.bg